

RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN

VUOSIKERTOMUS 2011

Tukinainen ry

Vuodelle 2010 ehdotettu avustus:

Raiskauskriisikeskus Tukinainen on yleishyödyllinen, voittoa tavoittelematon yhdistys, joka on toiminut vuodesta 1993 lähtien seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön uhrien sekä heidän läheistensä auttamiseksi ja tukemiseksi. Auttamisen keinoina ovat maksuton juridinen ja terapeutin ammattiapu. Toimipisteet sijaitsevat Helsingissä ja Jyväskylässä.

Yleisavustus: 600.000

Nettitukinainen projekti käynnistyi vuonna 2008. Uhrin saavat tietoa, tukea ja neuvontaa seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan kysymyksissä Internetistä. Palvelun käyttäminen on maksutonta ja uhrin voivotta yhteyttä nimettömänä. Vuodelle 2011 ei saatu jatkoavustusta nettityöhön. Edellisestä vuodesta säästynyt avustusta käytettiin edellä mainittuun työhön.

Projektiavustus:

SENJA-projekti käynnistyi vuonna 2009. Yhteistyötahoina toimivat muun muassa Ensi- ja turvakotien liitto, Monika-Naiset ry ja Naisten Linja. Projekti onnistui hyvin. Projektissa tuotettiin www-sivut (www.senjanetti.fi) ja järjestettiin projektiin liittyvä juhlaseminaari.

Projektiavustus: 120.000

1.	RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN /TUKINAINEN RY	
1.1.	Esittely	1
2.	Kriisityö	2
2.1.	Yleistä	2
2.2.	Ryhmätoiminta	4
2.3.	Koulutus- ja asiantuntijatehtävät	7
2.4.	Osaamisen kehittäminen ja työnohjaus	8
2.5.	Verkostoyhteistyö	9
3.	Oikeudellinen työ	10
3.1.	Yleistä	10
3.2.	Puhelinpäivystys	11
3.3.	Asiakastapaamiset	13
3.4.	Oikeudelliset toimeksiannot	14
3.5.	Verkostoyhteistyö	16
3.6.	Koulutus ja konsultaatiot	16
3.7.	Osaamisen kehittäminen	17
3.8.	Tiedottaminen	19
3.9.	Senja-projekti	19
4.	Työsuojelu	20
5.	Hallinto ja talous	20
5.1.	Saadut avustukset ja tuotot	22
5.2.	Henkilökunta	22
6.	Viestintä	23

1. RAISKAUSKRIISIKESKUS TUKINAINEN /TUKINAINEN RY

Raiskauskriisikeskus Tukinainen toiminta käynnistyi vuonna 1993 Raha-automaattiyhdistys ry:n tuella. Toiminnan alusta alkaen auttamisen keinoina ovat olleet maksuton juridinen ja terapeuttinen neuvonta, ohjaus sekä tuki. Kriisi- ja puhelinpäivystykset ovat kuuluneet tähän päivään asti Raiskauskriisikeskuksen perustoimintoihin. Jyväskylän aluetoimipiste aloitti kehittämishankkeena vuonna 2006, ja se siirtyi osaksi yleisavustusta vuonna 2009. Päärahoittajana on edelleen Raha-automaattiyhdistys ry, jonka rahoituksen turvin toimintaa on voitu jatkaa ja kehittää. Raiskauskriisikeskus Tukinainen on Suomen ainoa raiskauskriisikeskus.

1.1 Johdanto

Tukinainen ry:n päämääränä on seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan kohteeksi joutuneiden ja heidän läheistensä aseman parantaminen. Tavoitteiden toteuttamiseksi yhdistys ylläpitää Raiskauskriisikeskusta, joka antaa maksutonta kriisi- ja oikeusapua, tukea, neuvontaa, ohjausta ja kuntoutusta uhreille ja heidän läheisilleen. Tukinainen järjestää voittoa tavoittelematta konsultaatiota ja koulutusta eri alojen ammattilaisille. Tukinainen valtakunnallinen ja soittajalle maksuton juristipäivystys perjantaisin oli kohdennettu lähisuhdeväkivallan uhreille, heidän läheisilleen ja ammattiauttajille. Taloudellisten resurssien vähentyessä perjantapäivystyksestä luovuttiin vuodenvaihteessa.

Tukinainen ry:n toiminnassa korostuu lisääntyvästi yhteiskunnallinen vaikuttaminen, johon kuuluu muun muassa yhteistyö eri järjestöjen ja julkisen sektorin toimijoiden kanssa, lainsäädäntöä koskevien lausuntojen laatiminen ja mediasuhteiden ylläpitäminen. Tukinainen julkistaa vuosittain tammikuussa oman tilastobarometrinsa päivystyspuhelimiin tulleista yhteydenotoista. Vuonna 2011 Tukinainen tiedotuksessa kiinnitettiin erityistä huomiota lähisuhdeväkivallan yleisyyteen ja siihen liittyviin uhkiin. Tiedotusvälineet ottivat esille esimerkiksi uhriin kohdistuvien uhkailujen yleisyyden ja vakavuuden.

Kolmevuotinen vuosina 2007-2010 toteutettu Nettitukinainen-projekti on toimintavuoden 2011 aikana jo osittain otettu Tukinaisen perustoimintaan. Oikeudellisen työn kehittämisen tarve on lisääntynyt rikosten uhrien oikeuksia koskevien kansainvälisten ja kansallisten velvoitteiden myötä. Seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön uhrien asemaan on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota. Uhrien tukijärjestön rooli on keskeinen muun muassa rikosprosessissa ilmenevien epäkohtien ja lainsäädännössä olevien puutteiden esille nostamisessa. Tukinaisen henkilökunta olisi valmis aiempaa tiiviimmin osallistumaan myös lainvalmistelutyöhön erilaisten työryhmien jäsenenä, ja siten tuomaan käytännön työssä saadun asiantuntemuksensa lainvalmistelun käyttöön. Yhteistyömuotoja eri viranomaisten kuten poliisin kanssa kehitettiin toimintavuonna 2011.

Koulutuksen jatkuivat vuonna 2011 Senja- sensitiivisyyskoulutusprojektissa. Projektissa tuotettiin Senjan nettisivut (www.senjanetti.fi) ja koulutuksiin liittyvät kansiot ja ohjeistukset.

Tukinainen toimi yhteistyössä myös kansainvälisellä tasolla. Vuonna 2011 Tukinainen ry:n johtoryhmä vieraili muun muassa Tukholmassa HOPP:ssa (Riksorganisationen mot sexuella övergrepp) ja Tallinnan turvakodissa. Tukinaisessa kävi vierailijoita Kanadasta, Italiasta ja Japanista.

Tukinaisen ilme ja toimitilat muuttuivat vuoden 2011 aikana. Graafikko Pia Myllymäki (Design3) suunnitteli pro-bono työnään Tukinaiselle uuden graafisen ilmeen ja logon. Tämän vuoksi uudistettiin muun muassa esitteet. Galleria Bronda lainasi Tukinaisen asiakkaiden ja henkilökunnan iloksi taideteoksen ryhmä- ja koulutustilaan vuoden 2011 loppuun.

Tukinaisen Helsingin toimipiste muutti uusiin toimitiloihin syyskuun lopussa 2011. Muutto aiheutti pieniä katkoksia toimintaan syys-lokakuun vaihteessa.

2. KRIISITYÖ

2.1 Yleistä

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen kriisityön työmuotoja ovat kriisipuhelinpäivystys, yksilökohtaiset kriisijaksot sekä ryhmätoiminta. Kriisityön vastuualue tarjoaa vuosittain myös kriisi- ja traumakoulutusta, konsultaatiota ja työnohjausta ammattilaisille ja työyhteisöille, jotka työssään kohtaavat seksuaalisen väkivallan uhreja.

Toimintavuoden 2011 aikana kriisityön sisällöllisinä painopistealueina olivat lapsuudenaikaista seksuaalista väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kokeneille asiakkaille suunnattujen kriisijaksojen kehittäminen ja mallintaminen, rakenteellista dissosiaatiota koskevan traumateoreettisen tiedon lisääminen ja erityisesti vakauttavien työmuotojen kehittäminen sekä yksilö- että ryhmämuotoisessa työssä.

Toimintavuoden aikana selkeytettiin edelleen kriisityön prosesseja sekä yksilö- että puhelintyössä. Kriisityöntekijät toimivat nettityöntekijän sijaisena vuosilomien aikana vastaten internetissä toteutetusta ohjaus-, neuvonta ja auttamistyöstä.

Yksilötyö

Vuonna 2011 Raiskauskriisikeskus Tukinaisen Helsingin toimipisteessä yksilökohtaisesta ohjaus- ja neuvontatyöstä sekä kriisihoitojaksoista vastasi kriisityön kehittämispäällikkö ja yksi osa-aikainen kriisityöntekijä. Suurin osa avun tarvitsijoista ohjautui yksilötyöhön kriisipuhelimen ja nettiyhteydenottojen kautta. Tukinaisen kriisityöntekijän yhteydenotto soittajaan tilanteen arviointia ja ajanvarausta varten tapahtui pääsääntöisesti kahden viikon sisällä asiakkaan ensimmäisestä soitosta. Kriisipuhelimessa suurin osa soittajista ohjattiin suoraan julkisen terveydenhuollon piiriin. Osalle kiireellisimmän apua tarvitsevista soittajista voitiin tarjota yhdestä kolmeen arviointikäyntiä ja sen jälkeen yksilölliseen harkintaan perustuen 1-15 tapaamiskertaa käsittävä kriisijakso. Kriisikäynnit sisälsivät asiakkaan tilanteen selvittelyä, ohjausta ja neuvontaa sekä kriisihoitoa. Myös uhrien läheisille voitiin tarjota apua yksilöllisesti. Osa asiakkaista ohjattiin selvittelykäyntien jälkeen Tukinaisen ryhmätoimintaan ja osa julkisen sektorin palveluihin tai arviointiin KELA-tuettua psykoterapiaa varten. Kriisikäyntien yhteydessä asiakkaita ohjattiin myös Tukinaisen juristin tapaamisiin. Asiakkailta oli mahdollisuus myös kriisityöntekijän ja juristin yhteisiin tapaamisiin.

Kriisityöntekijät laativat lausuntoja pidempiaikaista terapiaa sekä oikeusistuimia varten ja toimivat myös todistajana oikeuskäsittelyissä sekä paikan päällä että puhelimitse.

Yksilökäynneillä toimintavuoden aikana kriisityössä on tavattu yhteensä 130 asiakasta. Kriisikäynntejä on toteutunut yhteensä 772.

Kriisipuhelinpäivystys

Vuonna 2011 kriisipuhelimeen tuli kaikkiaan 1375 puhelua joista 274 oli uusia yhteydenottoja. Kriisilinjalle tulleiden puhelujen keskimääräinen yhteydenottomäärä oli neljä puhelua päivässä. Keskimäärin kriisilinjalle tuli päivittäin noin yksi uusi yhteydenotto. Tarkemmat tiedot toimintavuoden aikana kriisipuhelimeen tulleista yhteydenotoista on esitetty toimintakertomuksen liitteenä olevassa erillisestä tilastossa (Liite 1).

Toimintavuoden 2011 aikana Raiskauskriisikeskus Tukinaisen kriisipuhelinpäivystyksessä toimi viikonloppuisin kymmenen kriisipäivystäjää. Arkisin kriisipuhelimeen vastasivat Tukinaisen kriisityöntekijät.

Internetissä tapahtuva auttamistyö www.nettitukinainen.fi

Vuonna 2008 käynnistyneen Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden nettiauttaminen –projekti Nettitukinainen päättyi vuoden 2010 lopussa. Toimintavuoden 2011 alusta lukien nettityötä on henkilöstövaihdosten vuoksi vähitellen integroitu osaksi Tukinaisen perustyötä. Henkilöstövaihdosten vuoksi nettiauttamistyöstä vastasi tammi-huhtikuun aikana yksi kokopäivätoiminen kriisityöntekijä toimen ollessa touko-heinäkuun ajan täyttämättä. Elokuusta joulukuuhun nettityöstä vastasi yksi osa-aikainen kriisityöntekijä puhelinpäivystyksen, yksilötyön ja ryhmänohjaamisen ohella. Vuoden 2011 aikana Nettitukinainen.fi -sivustolla vieraili yhteensä 13060 uutta kävijää. Kävijämäärä sivustolla nousi edellisestä vuodesta noin 20 prosentilla. Nettitukinaiseen saapuneiden yhteydenottajien määrä sen sijaan (yht. 324 yhteydenottoa) väheni edellisestä vuodesta noin 40 %.

Yhteydenottojen määrään vaikutti hankkeen rahoituksen päättymiseen liittyvä nettityön supistaminen, josta informoitiin paitsi Nettitukinainen-sivustolla sekä varsin laajasti myös eri tiedotusvälineissä.

2.2 Ryhmätoiminta

Toimintavuonna 2011 Tukinaisessa toteutuivat seuraavat seksuaalista väkivaltaa ja / tai hyväksikäyttöä kokeneille asiakkaille suunnatut ryhmät.

Avoim ryhmä

Avoim ryhmä on matalan kynnyksen auttamista, ohjausta ja neuvontaa. Ryhmä on tarkoitettu seksuaalista väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kokeneille naisille, jotka haluavat käsitellä väkivaltakokemustaan ryhmässä. Myös vertaistuellalla on ryhmään osallistuvilla suuri merkitys. Ryhmään osallistuminen ei edellytä haastattelua eikä ennakoilmoittautumista. Ryhmään voi osallistua myös anonyymisti. Ryhmäkerran pituus on 1,5 tuntia.

Avoim ryhmä kokoontui vuonna 2011 parittomien viikkojen keskiviikkoisin klo 18.15 -19.45 välisenä aikana yhteensä 23 kertaa. Kaikkiaan avoimeen ryhmään osallistui yhteensä 24 henkilöä ja ryhmässä kertyi toimintavuoden aikana yhteensä 117 käyntiä. Kuhunkin ryhmään osallistui keskimäärin aina viisi ryhmäläistä.

Avoimen ryhmän ryhmänohjaajana vuonna 2011 toimi psykologi, psykoterapeutti (yet) Raili Isto. Tukinaisen kriisityöntekijät vuorottelivat ryhmässä ohjaajaparina. Vakinaisen ohjaajan vuosilomasijaisena toimi FM, PsM, Psykologi, psykoterapian jatko-opiskelija Hanna Hoppo.

Viikonloppuryhmät

Tukinaisen järjestämät viikonloppuryhmät on suunnattu ensisijaisesti henkilöille, joilla ei kotiseudullaan ole tarjolla seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön hoitoon erikoistuneita palveluita tai jotka eivät anonymiteettisyydestä voi niihin hakeutua. Ryhmiin hakeudutaan kriisipäivystyksen kautta ja ryhmiin osallistuvat haastatellaan ennen ryhmään valitsemista.

Tukinainen toteutti toimintavuoden aikana yhden vakauttavaan menetelmiin ja vertaistukeen perustuvan voimannuttavan viikonloppuryhmän. Ryhmä järjestettiin tammikuussa Sipoossa Ensi- ja turvakotien liiton kurssikeskus Sopukassa. Ryhmän seurantatapaaminen järjestettiin toukokuussa. Ryhmään osallistui yhteensä kahdeksan asiakasta.

Viikonloppuryhmän ohjaajina toimivat Tukinaisen kriisityöntekijät. Syksyksi 2011 Ouluun suunniteltu vakauttava viikonloppuryhmä siirrettiin vähäisen osallistujamäärän vuoksi toteutettavaksi alkuvuonna 2012.

Taidetyöskentelyryhmä

Taidetyöskentelyryhmä kokoontui Helsingin toimipisteessä syksyn 2011 aikana yhteensä yhdeksän kertaa. Ryhmäprosessiin kuului myös yksi seurantatapaaminen tammikuussa 2012. Ryhmässä oli mahdollisuus taidetyöskentelyn avulla etsiä keinoja omien tunteiden ja traumaattisten kokemusten käsittelyyn sekä hakea voimavaroja arkeen. Tarkoituksena oli kuvallisen ilmaisun avulla vahvistaa ryhmäläisen luovia, positiivisia ja terveyttä edistäviä puolia. Ryhmässä piirrettiin, maalattiin, muovailtiin ja kirjoitettiin. Ryhmän ohjelmaan sisältyi myös rentoutusharjoituksia. Kunkin ryhmäkerran pituus oli 2 h 15 min. Ryhmän ohjaajana toimi FM, PsM, Psykologi, psykoterapian jatko-opiskelija Hanna Happo ja ohjaajaparina PsL, erikoispsykologi, kriisityöntekijä Carita Alanne. Ryhmään osallistui yhteensä kuusi asiakasta. Ryhmästä laadittiin erillinen ryhmäraportti.

Valokuvaterapeuttinen ryhmä

Valokuvaterapeuttisen ryhmän työskentelyn kehittäminen jatkui Jyväskylän aluetoimipisteessä. Ryhmä käynnistyi syyskuussa 2010 ja jatkui toukokuuhun 2011 asti. Ryhmään liittyvä seurantatapaaminen järjestettiin marraskuussa. Ryhmässä käsiteltiin naiseutta ja itsetuntoa valokuvaterapeuttisin keinoin. Ryhmän ohjaajina toimivat kriisityöntekijä, perheterapeutti (vet) Helena Kallinen ja kriisityöntekijä, psykologi, perheterapeutti (et) Katja-Mari Ottelin. Ryhmän toteuttamisessa oli mukana myös kaksi ammattivalokuvaajaa. Ryhmään osallistui yhteensä viisi asiakasta.

Kehotyöskentelyryhmä

Feldenkrais - menetelmään perustuva kehotyöskentelyyn keskittyvä ryhmä käynnistyi Jyväskylän aluetoimipisteessä marraskuussa 2010 ja jatkui helmikuuhun 2011. Kyseessä oli kokeilu menetelmän toimivuudesta seksuaalista väkivaltaa kokeneiden integraatiovaiheen tueksi. Ryhmään osallistui yhteensä neljä asiakasta. Ohjaajana ryhmässä toimi menetelmään perehtynyt LitK, Feldenkrais - ohjaaja Tuija Valtonen ja kriisityöntekijä Pirkko Sironen.

MaMu-ryhmä

Seksuaalista väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajanaisille tarkoitettu ryhmä käynnistyi Jyväskylän aluetoimipisteessä toukokuussa 2011. Toimintavuoden aikana ryhmä kokoontui yhteensä seitsemän kertaa jatkuen vielä vuoden 2012 kevätkauden. Ryhmäläiset käsittelevät kokemaansa seksuaalista väkivaltaa vakauttavien ja toiminnallisten menetelmien tuella. Myös vertaistuellalla on ryhmässä suuri merkitys. Ryhmään osallistui yhteensä viisi asiakasta. Ryhmän ohjaajina toimivat kriisityöntekijä, perheterapeutti (vet) Helena Kallinen ja psykologi Hely Adaranijo Jyväskylän kaupungin maahanmuuttajapalvelusta. Ryhmässä keskustelu tapahtuu swahilin kielellä. Tulkkina toimii Armi Takala.

Kuvataideryhmä

Kuvalliseen ilmaisuun perustuva ryhmä seksuaalista väkivaltaa kokeneille naisille käynnistyi Jyväskylässä elokuussa 2012. Ryhmä jatkuu edelleen kevätkaudelle 2012. Ryhmään osallistuu yhteensä kuusi asiakasta ja ohjaajina toimivat taideterapeutti Hannele Natri ja taideterapeutti Anja Anttila.

2.3 Koulutus- ja asiantuntijatehtävät sekä mediajulkisuus

Toimintavuoden aikana Tukinaisen kriisityöntekijät toimivat kouluttajina sosiaali- ja terveysalan toimijoiden sekä järjestöjen järjestämässä eri tilaisuuksissa, mm. Sininauhaliiton naisten päihdetyön koulutuspäivässä Kirkkonummella, Vaasan sairaanhoitopiirin järjestämässä koulutuspäivässä Vaasassa sekä Naisten valmiusjoukkojen järjestämässä koulutuspäivässä Lappeenrannassa. Tukinaisessa tehtävää kriisityötä esiteltiin toimintavuoden aikana myös eri oppilaitosten, kuten Omnia-aikuisopiston, Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijaryhmille. Toimintaa esiteltiin myös yksittäisille psykologiopiskelijaryhmille sekä lukion terveystiedon opiskelijaryhmille. Kriisityöntekijät ovat toimineet myös työnohjaajina ja antaneet konsultaatiota erityisesti lastensuojelutyötä tekeville työntekijöille sekä Helsingissä että Jyväskylässä.

Kriisityöntekijät toimivat kouluttajina myös Tukinaisen järjestämässä ” Seksuaalisen väkivallan kohtaaminen ja hoito”-koulutuksessa 18.3.2011 , ”Raiskauksen akuuttiapu”-koulutuksessa 20.5.2012 sekä kaksipäiväisessä ”Seksuaalisen väkivallan kohtaaminen ja hoidon periaatteet”-koulutuksessa 24.-25.11.2012 .

Toimintavuoden aikana kriisityöntekijät ovat antaneet seksuaalisen väkivallan kohtaamiseen ja hoitoon liittyviä asiantuntijalausuntoja ja kannanottoja eri tiedotusvälineille. Kriisityön kehittämispäällikkö toimi asiantuntijana raiskauksia käsittelevässä TV 2:n Inhimillinen tekijä –keskusteluohjelmassa marraskuussa 2011.

2.4 Osaamisen kehittäminen ja työnohjaus

Vuoden 2011 aikana kriisityöntekijät osallistuivat kotimaassa järjestettyihin yksittäisiin kriisi- ja traumatyötä koskeviin koulutuksiin.

Kriisityöntekijöille järjestettiin toimintavuoden aikana kolme koulutuksellista kehittämispäivää. Niissä perehdyttiin kehotyöskentelyn ja Feldenkrais-menetelmän käyttöön seksuaalisen väkivallan uhrien hoidossa sekä psykologisiin taputtelutekniikoihin.

Kohdennettua asiakaspalautetta ei toimintavuoden aikana kerätty. Sen sijaan kriisipuhelinpäivystyksessä toteutettiin seuranta kriisipuhelujen sisällöstä marraskuussa 2011. Seurannan perusteella kriisipuhelinpäivystyksessä jatketaan nykyistä päivystysaikaa arkisin klo 9.-15.00 ja viikonloppuisin klo 15.-21.00.

Kriisityöntekijöiden yhteinen traumaviitekehykseen perustuva ryhmätyönohjaus jatkui toimintavuonna 2011. Työnohjaajana toimi PsM, traumapsykoterapeutti (vet) Hilkka Huopainen. Kriisityöntekijöiden yksilö- ja ryhmätyönohjaajina toimivat psykologi, psykoterapeutti Peter Wallin sekä psykologi, traumapsykoterapeutti (vet) Anne Suokas-Cunliffe ja PsL, perheterapeutti (vet) Anna-Liisa Heikinheimo.

Kriisipäivystäjien konsultatiivinen työnohjaus toimintavuoden aikana toteutui keväällä ja syksyllä yhteensä 10 kertaa. Työnohjaajana toimi psykoterapeutti, ryhmäpsykoterapeutti (vet) Airi Pyykkö. Kriisipäivystäjille järjestettiin vuonna 2011 yhteensä neljä ajankohtaisia asioita käsittelevää kriisityön iltaa.

2.5 Verkostoyhteistyö

Kriisityön vastuualue osallistui toimintavuoden aikana erilaisiin auttamistyötä koskeviin asiantuntijaverkostoihin, kuten Pääkaupunkiseudun Puhelinauttajien verkostoon sekä Ihmiskaupan

uhrien auttamisverkostoon, Kalliolan Nuoret ry:n Tyttöjen Talon sekä Poikien talon nuorten seksuaaliterveyshanke Aino & Ilmarin ohjausryhmään sekä EXIT ry:n Exit -hankkeen ohjausryhmään.

Verkostoitumista ja yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa jatkettiin aktiivisesti.

Jyväskylän aluetoimipiste osallistui edelleen vuonna 2010 EU-rahoitteiseen Sisäasiainministeriön Ulkomaalaistoimiston hallinnoimaan Haapa-hankeeseen. Tarkoituksena on kehittää auttamismalli maahanmuuttajille, jotka ovat joutuneet seksuaalisen väkivallan kohteeksi sodan tai pakolaisuuden vuoksi. Toimintavuoden aikana hanke on sisältänyt asiakas- ja ryhmämuotoisen toiminnan lisäksi myös ulkomaalaistoimiston henkilöstölle ja tulkeille järjestettyjä koulutus- ja konsultaatiopäiviä. Yhteistyö Jyväskylän perusterveydenhuollon kanssa on jatkunut säännöllisten vertaiskonsultaatiotapaamisten muodossa. Säännöllinen kouluyhteistyö käynnistyi keväällä 2011 Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden kyselytutkimuksella liittyen Jyväskylän peruskoulujen henkilökunnan työssään kohtaamaan oppilaisiin kohdistuneeseen seksuaaliseen väkivaltaan. Yhteistyö on jatkunut säännöllisinä Jyväskylän aluetoimipisteen ja koulujen oppilashuollon välisinä yhteistyökokouksina edelleen. Yhteistyö Jyväskylän kirkkojen ja järjestöjen kanssa aloitettiin keväällä 2011. Yhteistyön aiheena näissä tapaamisissa on erityisesti ihmiskauppa ja sen uhrien tunnistaminen.

3. OIKEUDELLINEN TYÖ

3.1 Yleistä

Vuonna 2011 Tukinaisen oikeudellinen työ oli monipuolista seksuaalirikoksia koskevaan lainsäädäntöön tulleiden muutosten, laajan seksuaalirikoksiin ja ihmiskauppaan liittyvän oikeudenkäynnin sekä SENJA-sensitiivisyyskoulutusten viimeistelyn (ks. kohta 3.9.) ja koko projektin päättymisen vuoksi. Lakimiehen perustyö jatkui muutoin normaalisti päivitystoiminnan, neuvonnan, konsultaatioiden, koulutusten ja verkostoyhteistyön osalta. Edunvalvontaan liittyvät asiat ovat lisääntyneet, mikä on ollut havaittavissa erityisesti päivityksessä ja juristin ja kriisiyöntekijän yhteistapaamisissa. Tukinaisen oikeudellinen työ on tästä syystä yhä enemmän suuntautunut yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Tukinaisen lakimies oli Eduskunnan lakivaliokunnan kuultavana tammikuussa rikoslain 20 luvun seksuaalirikospykälien muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 283/2010 vp.) ja ns. lievää raiskausta tarkoittavan lainkohdan poistamista koskevasta lakialoitteesta (LA20/2010). Kesäkuun alussa voimaan tulleet uudet seksuaalirikospykälät koskivat pääosin alaikäisiin kohdistuneita seksuaalirikoksia, mutta samassa yhteydessä uudistettiin myös seksuaalirikosten kannalta tärkeä seksuaalisen teon käsite ja tiedottomassa tilassa olevan henkilön raiskausta koskeva lainkohta. Kaikki uudistukset olivat kauan odotettuja. Kesäkuun alussa voimaan tulleista lainsäädäntömuutoksista järjestettiin koulutusta ja myös tiedotustilaisuus. Aiempien vuosien tapaan Tukinaisen lakimies laati myös erilaisia lausuntoja. Muun muassa oikeusministeriölle laadittiin lausuma YK:n Naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä ja torjuntaa kriminaalipolitiikan keinoin koskevasta toimeenpanosta Suomessa (Unga pl 65/228).

3.2 Puhelinpäivystys

Raiskauskriisikeskus Tukinaisen juristipäivystys toimi viitenä päivänä viikossa (16h/vko) koko vuoden 2011 aikana lukuun ottamatta syksyn lyhyitä taukoja. Tukinaisen toiminnan siirtyminen uusiin toimitiloihin, ja puhelinjärjestelmän siirtäminen uuteen osoitteeseen aiheuttivat noin kahden viikon päivystyskatkon syys-lokakuun vaihteessa. Joitain keskeytyksiä aiheutui myös Tukinaisen lakimiehen hoitaessa muita päivystysaikaan tulleita kiireellisiä tehtäviä. SENJA-projektista johtuneiden kiireiden vuoksi projektivastaava ei aina ehtinyt vastata päivystyspuheluihin, mutta muutoin lomien sijaistukset pystyttiin hoitamaan aukottomasti Tukinaisen juristin ja SENJA-projektivastaavan kesken. Kesälomat suunniteltiin etukäteen siten, ettei päällekkäisyyksiä syntynyt. Perjantaisin erityisesti lähisuhdeväkivallan uhreille tarkoitettua päivystystä hoiti pääsääntöisesti projektivastaava, mutta hänen ollessa estynyt tai lomalla päivystäjänä toimi Tukinaisen lakimies. Perjantapäivystys lopetettiin vuoden 2011 lopussa SENJA-projektin päättyessä. Tästä tiedotettiin Tukinaisen nettisivuilla, ja siitä informoitiin myös yhteistyötahoja. Soittajat ohjattiin lähisuhdeväkivaltaan liittyvissä asioissa muuna päivystysaikana tapahtuvaan Tukinaisen päivystykseen.

Suurin osa Tukinaisen juristipäivystykseen ensi kerran soittavista henkilöistä on ollut uhreja. Läheisten ja ystävien osuus on kuitenkin merkittävä. Konsultaatiopuheluita on ollut yhteensä noin 18 prosenttia kaikkien puhelujen määrästä. Useimmat juristipäivystykseen vuonna 2011 soittaneista asianomistajista olivat jo tehneet rikosilmoituksen, ja varsin suuri osa heistä oli ollut myös jo poliisikuulustelussa. Tämän perusteella voi olettaa, että he ovat saaneet tietoa avun piiriin hakeutumisesta poliisiviranomaiselta. Valtaosalla asianomistajista ei kuitenkaan ole ollut oikeudenkäyntiavustajaa tai tukihenkilöä mukana rikosilmoitusta tehtäessä eikä kuulustelussa.

Puheluissa käytiin läpi tapauskohtaisesti erilaisia asioita kuten oikeusprosessia, oikeutta saada maksuton oikeudenkäyntiavustaja, asian etenemisjärjestystä, rangaistusvaatimuksen merkitystä, vahingonkorvausasioita, lähestymiskieltoa tai sitä, mitä tarkoittaa syyteharkinta. Oikeudenkäyntiin liittyvien pelkojen lievittämiseksi on kerrottu mahdollisuuksista saada tuomioistuimessa erityisjärjestelyjä kuten näköeste, erillinen odotustila tai mahdollisuus tulla kuulluksi kokonaan toisessa tilassa. Näiden käytännön järjestelyjen toivoisikin jo olevan itsestään selvyyttä kaikissa oikeusasteissa. Ne jäävät kuitenkin edelleen useimmiten avustajan asiaksi ottaa esille ennen oikeudenkäyntiä. Mahdollisuudet ja valmiudet ovat jo olemassa, kunhan ne vain mielletäisiin kaikissa tuomioistuimissa seksuaalirikosten uhrien asemaa helpottaviksi välttämättömiksi toimiksi. Asianomistajan kuuleminen muodostaa tärkeän osan todistelua. Tämän vuoksi on myös uhrien tärkeää tietää näistä mahdollisuuksista etukäteen, jotta oikeudenmukainen oikeudenkäynti voidaan varmistaa asianomistajan puolesta. Tällä hetkellä erityisjärjestelyihin on siis mahdollisuus, muttei suoraan lakiin perustuvaa oikeutta. EU-uhridirektiivi tulee oikaisemaan tämän puutteen aikanaan, ellei lainsäädäntöä sitä ennen muuteta.

Kun rikosilmoitusta ei ollut tehty, kysymyksessä oli varsin usein lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai insesti, josta oli kulunut jo monta vuotta, toisinaan kymmeniäkin vuosia. Myös tutun henkilön tai entisen tai nykyisen puolison raiskaamaksi tuleminen ei ole asia, joka ensimmäiseksi johtaisi aina rikosilmoituksen tekoon. Asia mietityttää pitkään, tai sitä pyritään salaamaan esimerkiksi tekijän uhkailujen takia, yhteisten lasten vuoksi tai siksi, että häpeä on niin suuri. Lähisuhteissa tapahtuva seksuaalinen väkivalta tai seksuaalinen hyväksikäyttö on usein jatkuvaa. Jotkut soittajista ovat olleet jopa yli 80-vuotiaita kertoessaan ensimmäisen kerran ulkopuoliselle puolisonsa väkivaltaisuudesta tai lapsuudessaan kokemastaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Maksuttomat puhelinpäivystykset palvelevat myös iäkkäitä henkilöitä, mutta tiedottaminen tältä osin on ollut ehkä vielä puutteellista.

Tukinaisen juristipäivystyksessä myös vuonna 2011 keskusteltiin paljon lapsena seksuaalirikoksen kohteeksi joutuneiden henkilöiden osalta vanhan lainsäädännön ja voimassa olevan lainsäädännön eroista, sovellettavasta laista sekä Korkeimman oikeuden vuonna 2005 tekemistä asiaa koskevista ennakkopäätöksistä. Useimmat tapauksista on todettu viranomaisissa vanhentuneiksi, ja uhrin ovat jääneet myös ilman vahingonkorvauksia. Monille on aiheutunut lapsuuden aikaisen seksuaalisen hyväksikäytön kokemuksista huomattavia hoitokustannuksia, jotka he ovat itse maksaneet. Valtiokonttorikin on tulkinnut rikosvahinkolakia hyvin tiukasti näiden hakijoiden osalta. Kaikki heidän hakemuksensa on hylätty, eikä vakuutusosukeuskaan ole nähnyt asiaa toisin ratkaisuisaan. Rikosvahinkolain 25 §:n mainitsema erityinen syy, jonka perusteella kymmenen vuoden jälkeenkin vielä voitaisiin poikkeuksellisesti maksaa korvauksia, on jäänyt Tukinaisen lakimiehelle sisällöllisesti täysin epäselväksi. Suomesta puuttuu korvausjärjestelmä, joka voisi auttaa näitä väliin putoajia edes osakorvauksin. On surullista lakimiehen silmin nähdä seksuaalirikosten uhrien joutuvan pettymään kerta toisensa jälkeen Suomen lainsäädäntöön ja oikeusjärjestelmään.

Toistuva keskustelun aihe vuonna 2011 oikeusneuvonnassa oli myös raiskauksen ja seksuaalisen hyväksikäytön ero lainsäädännössä. Tätä koskeva lakimuutos tuli voimaan kesäkuun alussa, mikä varmasti osaltaan vaikutti siihen, että tämä aihe oli usein esillä keskusteluissa. Toisaalta juristipäivystykseen tulleista ensipuheluista lähes viidesosassa käsiteltiin seksuaalista hyväksikäyttöä, joka liittyi jollain tavoin tekijän asemaan suhteessa uhriin kuten auktoriteettiasemaan, määräysvaltaan, tekijän ja uhrin huomattavaan ikäeroon tai uhrin riippuvuussuhteeseen tekijästä.

3.3 Asiakastapaamiset

Asiakastapaamisista on jouduttu vuonna 2011 tinkimään vähäisten resurssien vuoksi jonkin verran aiempaa vuotta enemmän. Kriisiasiakkaiden tai yhteistyökumppanien kanssa sovituista tapaamisista ei kuitenkaan ole luovuttu. Monilla uhreilla oli asiakastapaamisessa mukanaan tukihenkilö, mikä auttoi erityisesti akuuteissa tapauksissa koko tilanteen selvittämistä ja avun hankkimista. Useimmat tavatuista henkilöistä olivat vailla oikeusavustajaa, eivätkä tienneet tästä mahdollisuudesta ennen käyntiään Tukinaisessa.

Poikkeuksellisesti kuitenkin enin osa vuoden 2011 juristitapaamisista liittyi syksyllä käytyyn laajaan seksuaalirikos- ja ihmiskauppaa koskevaan oikeudenkäyntiin, jonka asianomistajat asuivat eri puolella Suomea. Osaa heistä lakimies tapasi Tukinaisen Helsingin toimipisteessä ja osaa esimerkiksi uhrin asuinpaikkakunnan turvakodissa tai paikallisen Rikosuhripäivystyksen tiloissa. Tapaamisissa neuvoteltiin käytännön järjestelyistä, jotka liittyivät tulevaan oikeudenkäyntiin Helsingissä. Asianomistajien ja heidän tukihenkilöidensä kanssa sovittiin videokuulemisiin liittyvistä järjestelyistä, erityisjärjestelyistä oikeussalissa, matkajärjestelyistä ja vaadittavista vahingonkorvauksista. Lisäksi käytiin läpi oikeusprosessia ja sen eri vaiheita siten, kuin se oli mahdollista. Asiakastapaamisten yhteydessä kartoitettiin myös asianomistajan turvaverkosto, jos sellainen oli jo olemassa. Monet asianomistajista olivat nuoria aikuisia, osa alaikäisiä seksuaalisen hyväksikäytön tapahtuessa.

3.4 Oikeudelliset toimeksiannot

Vuoden 2011 aikana Tukinaisen juristi on ollut asianomistajan avustajana ja tukena poliisikuulusteluissa ja toiminut oikeuden määräämänä oikeudenkäyntiavustajana muutamissa tapauksissa aiempien vuosien tapaan. Suurin osa asiakkaista on ohjattu oikeusapu- ja asianajotoimistoihin.

Toimeksiannot ovat koskeneet raiskauksia, seksuaalista hyväksikäyttöä ja lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä. Yhdessä tapauksessa käräjäoikeuden tuomitsema raiskaus aleni hovioikeudessa pakottamiseksi sukupuoliyhteyteen ja käräjäoikeuden tuomitsema vankeusrangaistus lieveni ehdolliseksi vankeusrangaistukseksi. Myös korvaussummaa henkisestä kärsimyksestä alennettiin. Toisessa tapauksessa raiskaus ja myös vaihtoehtoinen syyte pakottamisesta sukupuoliyhteyteen hylättiin kokonaan käräjäoikeudessa. Asian käsittely jatkuu hovioikeudessa asianomistajan viemänä valituksena. Muissa tapauksissa syyttäjän ajamat syytteet menivät läpi sellaisenaan, ja tekijät tuomittiin vaihtelevan pituisiin vankeusrangaistuksiin. Pisin tuomittu vankeusrangaistus oli 11 vuotta 6 kuukautta jutussa, johon liittyi 11 asianomistajaa ja yli 40 rikosnimikettä seksuaalisesta hyväksikäytöstä, raiskauksista, törkeistä raiskauksista aina törkeään ihmiskauppaan.

Viimeksi mainitussa tapauksessa syytetty ja sittemmin myös pitkään vankeuteen tuomittu tekijä oli sama, vaikka seksuaalirikokset olivat tapahtuneet hyvin eri puolella Suomea. Lisäksi rikosvyyhteen liittyi myös toinen vangittu henkilö. Pääkäsittely järjestettiin Helsingissä, ja oikeudenkäynti kokonaisuudessaan kesti lähes puolitoista kuukautta. Rikostutkinta oli keskitetty Helsinkiin, ja myös jutun erityissyyttäjä oli Helsingistä. Jutun käsittelyn yhteydessä asianomistajien kohtelu oli kaikilta osin ensiluokkaista aina rikostutkinnasta alkaen syyttäjän yhteydenottoihin ja oikeudenkäyntiin. Myös oikeuden puheenjohtajana toimi asianomistajia arvokkaasti kohdannut käräjätuomari. Palaute asianomistajilta oli erittäin myönteinen, mikä on tärkeää, sillä useimmat uhreista olivat traumatisoituneita nuoria tai lapsia ja ensimmäistä kertaa tekemisissä viranomaisten kanssa.

Asianomistajien puolesta on tehty toimeksiantoina myös vahingonkorvaushakemuksia valtiokonttoriin. Kysymys on ollut useimmiten lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, josta ei ole tehty rikosilmoitusta aikanaan. Kun uhri on tehnyt rikosilmoituksen yli kymmenen vuoden jälkeen, rikos on todettu vanhentuneeksi. Pääsääntöisesti rikosvahinkolain mukaan korvauksia tulee hakea tällaisissa tilanteissa kymmenen vuoden kuluessa rikoksesta. Kuitenkin rikosvahinkolain 25 §:n sanamuodon mukaan ”Erityisestä syystä korvausta voidaan hakea myöhemminkin”. Vuoden 2010 aikana jätetyt hakemukset hylättiin vuonna 2011 lähes poikkeuksetta näissä tapauksissa. Tukinaisen juristi on tehnyt valituksia valtiokonttorin päätöksestä vakuutusosoikeuteen sen selvittämiseksi, mitä rikosvahinkolain 25 §:n tarkoittama ”erityisestä syystä” tarkoittaa.

Asia on jäänyt epäselväksi, sillä myös vakuutusosoikeus on ollut valtiokonttorin tulkintalinjoilla. Useimmissa tapauksissa hakijat ovat kärsineet poikkeuksellisen vakavista seurauksista kuten vuosia jatkuneen seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön aiheuttamista kärsimyksistä ja muista psyykkisistä vammoista. Rikosvahinkolain tulkinnan olisi suonut olevan ihmisoikeusystävällisempää ja joustavampaa juuri näissä tapauksissa. Oikeudellisten toimeksiantojen kautta juristi on saanut paljon arvokasta tietoa asiakkaiden kohtelusta ja nykykäytännöistä viranomaisissa, mitä tietoa voidaan hyödyntää muun muassa koulutuksissa, puhelinpäivystyksessä ja konsultoinnissa. Tietoa on hyödynnetty myös SENJA-projektin koulutuksissa ja ohjeistuksissa.

3.5 Verkostoyhteistyö

Yhteistyöverkostoissa toimiminen on tärkeä osa Tukinaisen lakimiehen työtä. Vuonna 2011 yhteistyö jatkui muun muassa Amnesty Internationalin tapahtumissa, Ihmiskaupan vastaisessa järjestöverkostossa, Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisessa verkostossa, Sisäisen turvallisuuden ohjelman järjestöverkostossa ja Puhelin- ja verkkoauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukunnassa. Säännölliset verkostotapaamiset Pro-Tukipisteen lakimiehen kanssa aloitettiin vuoden 2011 alussa. Tapaamiset ovat olleet tärkeitä etenkin ihmiskaupaan ja seksuaalirikoksiin liittyvien erityispiirteiden tunnistamiseksi.

Lapsikaupan vastaista verkostoa suunniteltiin yhdessä Suomen Delfins ry:n ja Lasten Perusoikeudet ry:n kanssa. Tavoitteena on ollut järjestää asiaan kuuluvia koulutuksia erityisesti ulkomaille suuntautuneesta lapsiseksiturismista, lapsikaupasta ja lapsipornografiasta. Ecpat Internationalin (End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of children for sexual purposes) edustaja Alessia Altamura vieraili keväällä Tukinaisessa myös näiden teemojen osalta.

Ensi- ja turvakotien liitto ry, Monika-Naiset Liitto ry ja Suomen Vanhusten turvakotiyhdistys eli Suvanto ry ovat vakiintuneesti olleet myös Tukinaisen lakimiehen yhteistyökumppaneita. Suvanto ry:n koordinoima vuotuinen 15.6. seminaari ja siihen liittyvät tapahtumat varttuneille henkilöille järjestettiin vuonna 2011 Tampereella, johon myös Tukinaisen lakimies osallistui. Verkostoyhteistyössä on tärkeää ottaa huomioon eri ikäryhmät kuten myös eläkeiässä olevat henkilöt ja heidän oikeutensa väkivallattomaan vanhuuteen. Lähialueyhteistyö Viron kanssa jatkui perinteiseen tapaan. Lakimies vieraili kouluttajana syksyllä 2011 Viron turvakotiverkoston seminaarissa Tallinnassa kertomassa Tukinaisen toiminnasta, Suomen muuttuneesta seksuaalirikoslainsäädännöstä, uhrien oikeuksista ja etenkin Senja-koulutuksista sekä siihen liittyvästä viranomaisyhteistyöstä. Poliisiyhteistyö on lisääntynyt erityisesti SENJA-projektin myötä, mutta aiempaa parempi yhteistyö myös eri ministeriöiden kanssa on alkanut vuonna 2011. Oikeusministeriö järjesti keväällä 2011 pyöreän pöydän keskustelutilaisuuden aiheesta, Uhripolitiikan linjaaminen, mihin Tukinaisen lakimies osallistui yhdessä muiden järjestöjen edustajien kanssa.

3.6 Koulutus ja konsultaatit

Tukinaisen tilastotietojen mukaan suurin osa konsultaatioasiakkaista myös vuonna 2011 oli sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Ymmärrettävästi seksuaalirikoksiin ja lähisuhdeväkivaltaan kasaantuu monenlaisia ongelmia, jotka luovat tarvetta myös oikeudelliseen konsultaatioon. Erilaiset hoitotiimit, koulujen terveydenhoitajat, sosiaalityöntekijät ja myös lääkärit ovat pyytäneet tapauskohtaista käytännön ohjeistusta siitä, miten asiassa tulisi edetä luottamussuhde asiakkaaseen/ potilaaseen silti säilyttäen. Etenkin alaikäisiin kohdistuneet seksuaalirikokset ovat olleet moniongelmaisia. Lastensuojeluilmoitukset, rikosilmoitukset ja käytännön toimintaohjeet ovat olleet konsultoinnin pääteemoja. Keskusteluja on käyty myös oikeusavustajien kanssa muun muassa vahingonkorvausasioista. Lähisuhdeväkivaltaa koskevissa asioissa turvakodit ovat olleet aktiivisia. Turvakotiasiakkaiden kohdalla oikeudellisessa neuvonnassa on keskitytty usein moneen ongelmaan, jotka liittyvät väkivaltaisesta suhteesta irrottautumiseen.

Konsultaatiot ovat tapahtuneet pääosin joko päivystysaikana tai erikseen sovittuna aikana puhelimitse. Toisinaan lakimies on käynyt paikan päällä erikseen pyydettyä, tai konsultaatio on ollut mahdollinen esimerkiksi järjestetyn koulutuksen yhteydessä. Tukinaiseen on ollut mahdollista myös tulla käymään konsultaatiota varten etukäteen sovittuna ajankohtana. Sekä Tukinainen ry:n omat että yhteistyöverkostojen järjestämät koulutustilaisuudet kuuluivat aiempien vuosien tapaan juristin työhön. Koulutusteemoina olivat seksuaalirikosten ja lähisuhdeväkivallan uhrien oikeudet, seksuaalirikoksia koskeva lainsäädäntö, muuttuneet pykälät, uhrin auttaminen oikeudellisesta näkökulmasta ja seksuaalirikosten uhrien kohtelu oikeusprosessissa. Oikeudellista koulutusta järjestettiin vuonna 2011 myös Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä.

Tukinaisen lakimies toimi myös vuonna 2011 Nettitukinaisen oikeudellisena asiantuntijana ja vastasi nettiin lähetettyihin lakia ja uhrin oikeusturvaa koskeviin kysymyksiin. Oikeudellinen neuvonta liitettiin osaksi myös Tukinaisen viikonloppuryhmätoimintaa.

3.7 Osaamisen kehittäminen

Tukinaisen koulutusmäärärahat oli vuonna 2011 jaettu henkilökunnan kesken pääluvun mukaisesti. Lakimiehen osalta tämä sääntö ei muodostanut poikkeusta, joten taloudellisesti ei ollut mahdollista ottaa osaa pitempiaikaiseen tai useaan maksulliseen koulutukseen. Oman osaamisensa kehittämiseksi Tukinaisen juristi osallistui keväällä 2011 osittain omalla kustannuksellaan Dubrovnikissa järjestettyyn kansainväliseen ”Victimology, Victim assistance and Criminal Justice” –kurssiin, jonka toteuttajina olivat Inter University Center Dubrovnik (IUC) ja The World Society of Victimology (WSV). Lisäksi lakimies osallistui maksuttomiin koulutuksiin kuten Lakimiesliiton järjestämään koulutusiltaan, Oikeusturva – kuka maksaa ”viulut”.

3.8 Tiedottaminen

Yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa oikeudellisen työn osalta pyrittiin vuonna 2011 keskittymään mahdollisimman moniin uhrien oikeusturvan kannalta tärkeisiin aiheisiin. Alkuvuodesta Tukinaisen tilastotietojen julkistamisen yhteydessä nostettiin esille rahoituksen tärkeys uhreille tarjottavien tukimuotojen kehittämisessä. Myöhemmin järjestettiin tiedotustilaisuus vuonna 2011 voimaan tulleista seksuaalirikoksia koskevista lainsäädäntömuutoksista. SENJA-projektin seminaarissa nostettiin esille ns. haavoittuvien uhrien oikeus arvostavaan ja asialliseen kohteluun. Asialle saatiin hyvin näkyvyyttä TV:ssä eri kanavilla. Samasta teemasta Helsingin Sanomat haastatteli Tukinaisen lakimiestä aiemmin kesällä. Tässä yhteydessä käsiteltiin laajemminkin uhrin näkökulmasta lainsäädäntöä ja oikeusprosessiin liittyviä ongelmia. Slut walk –tapahtuma puolestaan nostatti esiin vanhoja teemoja kuten raiskauksen uhrin uskottavuus ja tämän oletettu provokatiivinen käytös. Eri yhteyksissä käsiteltiin myös EU:ssa valmisteilla olevaa uhridirektiiviä, seksuaalirikosten tunnusmerkistöjä ja seksuaalirikoksista tuomittavia rangaistuksia. Toimittajille ja toimitustiimeille lakimies antoi aiempien vuosien tapaan myös erilaista taustatietoa myöhemmin julkaistavien juttujen pohjaksi. Tukinaisen vahvana eettisenä periaatteena on ollut myös vuonna 2011, ettei sen kautta välitetä asiakkaita tai heidän yhteystietojaan tiedotusvälineille.

Kaikki tiedotustoiminta on hoidettu Tukinaisen viestintäpäällikön kautta.

3.9 Senja-projekti

Syksyllä 2011 poliiseille ja oikeusviranomaisille suunnattu SENJA-kehittämishanke läheni kohti loppuaan. Projekti päättyi joulukuun lopussa. Sitä ennen kuitenkin saatettiin viranomaisille suunnatut ohjeistukset ja kansiot sisällöllisesti kuntoon ja jakeluun sekä järjestettiin projektin seminaari lokakuussa. Lisäksi viimeisteltiin nettisivut eli www.senjanetti.fi kaikkien tarvitsijoiden ulottuville. Vielä ennen projektin päättymistä sovittiin lopuista poliisiammattikorkeakoululla järjestettävistä koulutuksista. SENJA-kehittämishanke tavoitteli viiden parhaimmaksi valitun hankkeen joukossa sosiaalialan järjestöjen vuosittain jakamaa Hyvä käytäntö -palkintoa.

Senja- eli Sensitiivisyyskoulutus juridiikan ammattilaisille -projekti on ollut Tukinaisen 3-vuotinen hanke (2009- 2011), jonka rahoittajana on ollut Raha-automaattiyhdistys ry (RAY). Projektia on vetänyt projektivastaava tukenaan Tukinaisen juristi ja projektin ohjausryhmä.

Senja-projektin yhteistyötahot kouluttajapuolella ovat alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti olleet Ensi- ja turvakotien liitto ry, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry, Tyttöjen Talo, Helsinki ja Monika - Naiset Liitto ry. Lisäksi tukea projektille on antanut Naisten Linja Suomessa ry. Senja-projektin yhteistyötahot koulutusten saajapuolella ovat olleet Oikeusministeriö, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Poliisihallitus ja Poliisiammattikorkeakoulu.

4. TYÖSUOJELU

Työsuojeluvaltuutetuksi nousi ensimmäiseltä varasijalta Pirkko Sironen (Virve Virta jäi äitiyslomalta marraskuussa 2010). Pirkko Sironen määräaikainen työsopimus loppui 30.9.2011, jolloin pidettiin aikaistetut työsuojeluvaltuutetun vaalit neuvottelu periaatteella. Loppuvuoden 2011 ja uudelle kaksivuotiselle toimikaudelle (2012 - 2013) valittiin Katja-Mari Ottelin. Ensimmäiseksi varajäseneksi valittiin Carita Alanne ja toiseksi Hannaleena Kuukari. Työsuojelutoimintaan kuuluivat sovitut kokoukset vuosineljänneksittäin. Vuonna 2011 päivitettiin toimintasuunnitelmaa vuodelle 2011, varsinkin Jyväskylän aluetoimipisteen osalta. Vuonna 2011 järjestettiin kaksi virkistyspäivää osana työsuojelutoimintaa.

5. HALLINTO JA TALOUS

Hallinto- ja talouspäällikön lisäksi Tukinaisen tukipalveluissa työskenteli alkuvuoden kokopäiväinen toimistos sihteeri. Työsuhteen päättyessä toimistosihteerin tehtävät jaettiin johtoryhmän jäsenille. Muuttoavuksi palkattiin kuitenkin tilapäinen toimistos sihteeri kuukaudeksi.

Lisäksi tukipalveluissa työskentelee Helsingin toimipisteessä osa-aikainen siistiä viikonloppuisin. Jyväskylässä siivous on ulkoistettu.

Kirjanpito oli ulkoistettu lokakuuhun asti Laskentapaikka Oy:lle, joka ei kyennyt tekemään loppuvuoden kirjanpitoa eikä tilinpäätöstä 2011. Nämä siirrettiin Reilu Hallinto Oy:lle, josta samalla tuli Tukinainen ry:n uusi kirjanpito toimisto. Muu taloushallinto jäi hallinto- ja talouspäällikön toimeksi. Hän toimii myös työsuojelupäällikkönä.

Työnantajana Tukinainen ry on järjestäytynyt Elinkeinoelämän Keskusliittoon (EK), on jäsenenä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen Keskusliitossa (STKL), Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa (TEKRY) ja Sosiaali- ja terveysalan Yhteistyöjärjestössä (YTY).

Tukinainen ry:n hallitukseen kuuluivat vuonna 2011:

Varsinaiset jäsenet:

Mikko Lampikoski, poliisitarkastaja emeritus, asessori, puheenjohtaja
Aili Nenola, professori emerita, varapuheenjohtaja
Leena Linnainmaa, johtaja
Johanna Niemi, OTT, Helsingin yliopiston dosentti
Merja Pentikäinen, OTT, Turun yliopisto
Katarina Vaahtera, oikeuslääketieteen erikoislääkäri

Varajäsenet:

Mulki Mölsä, lääkäri, MD
Pia Puu Oksanen, kansalaisjärjestöaktiivi, Tukinainen ry:n perustajajäsen
Kevät Nousiainen, akatemiaprofessori

Tukinainen ry:n operatiivisesta johtamisesta vastaavaan johtoryhmään kuuluivat Minnamaria Ahokas, Heli Heinjoki, Eeva Määttänen ja Riitta Silver.

5.1 Saadut avustukset ja tuotot

Vuodeksi 2011 Tukinainen ry sai Raha-automaattiyhdistys ry:ltä 600.000 euroa yleisavustuksena Raikauskriisikeskuksen toimintaan. Avustuksella katettiin sekä Helsingin toimipisteen kuin Jyväskylän aluetoimipisteen kulut. Kunta- ja muita avustuksia saatiin 35.063,00 euroa. Säätiöiltä ei saatu avustuksia ollenkaan. Muita tuottoja oli yhteensä 38.883,05 euroa.

Raha-automaattiyhdistys ry myönsi Tukinainen ry:lle vuodelle 2011 projektirahoitusta SENJA - projektiin 120.000 euroa.

5.2 Henkilökunta

Raikauskriisikeskus Tukinaisen Helsingin toimipisteessä työskenteli vuonna 2011 viisi kokopäiväistä työntekijää ja kaksi osa-aikaista (20 h/vko ja 10 h/vko). Osa-aikaisina päivystäjinä, ryhmänvetäjänä ja siistijänä työskenteli yhteensä 10 henkilöä. Lisäksi Helsingissä toimi SENJA -projektin kokopäiväinen projektivastaava.

Jyväskylän aluetoimipisteessä työskenteli 2011 kaksi kokopäiväistä työntekijää. Lisäksi työskenteli yksi kriisipäivystäjä tarvittaessa. Henkilötyövuosina Tukinainen ry:ssä työskenteli keskimäärin 12 henkilöä.

Toiminimillään Tukinaiselle alihankkijoina työskentelivät:

Happo Hanna, ryhmänohjaaja (toiminimi: Hanna-Leena Happo)

Heimonen Gila, ryhmänohjaaja (toiminimi: Ilonsilta)

Hämäläinen Päivi, psykiatrinen erikoissairaanhoitaja, kriisipäivystäjä (toiminimi: Terapia- ja työnohjauspalvelut Päivi Hämäläinen)

Piiroinen Ritva, ryhmänohjaaja (toiminimi: Psykoterapeutti Ritva Piiroinen)

Pyykkö Airi, FM, ryhmäpsykoterapeutti, ryhmänohjaaja (toiminimi: MA-Consult Oy)

Stenroth Tuula, kriisipäivystäjä (toiminimi: Tecum Ky)

7. VIESTINTÄ

Vuodelle 2011 toimintasuunnitelmassa asetetut viestinnän tavoitteet saavutettiin. Vuonna 2011 viestinnän asemaa Tukinaisen muuta toimintaa tukevana pyrittiin vahvistamaan. Viestinnässä toteutettiin kaksi valtakunnallista kampanjaa 2011. Toisen kampanjan kohderyhmänä olivat ensimmäistä kertaa ikäihmiset, jotka ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa. Ikäihmisiä on vaikea tavoittaa kohderyhmänä suoraan, koska he usein vaikenevat seksuaalisen väkivallan kokemuksistaan, siksi varsinainen kampanja osoitettiin heidän parissaan työtä tekeville. Toisen valtakunnallisen kampanjan kohderyhmänä olivat nuoret. Kampanjan nimi oli Break the Silence. Kampanjaan kuului musiikkikappale ja siihen liittyvä video. Videota levitettiin Tukinaisen nettisivujen lisäksi muun muassa Youtubessa ja Facebookissa.

Kampanjoiden lisäksi toteutettiin mediatilaisuuksia eri viestinten edustajille yhteensä kolme kappaletta (mm. Tukinaisen tilastotilaisuus, Senja-projektin tiedotustilaisuus). Suurin osa järjestettyjen tilaisuuksien sisällöstä nousi mediassa esille. Myös esitteitä jaettiin yhteensä 3 000 kpl eri tahoille muun muassa poliisiasemille, jotta uhrin voivat apua tarvitessaan kääntyä Tukinaisen puoleen. Raiskauskriisikeskus Tukinainen oli mukana toteuttamassa seminaaria ”Kriminaalipolitiikka ja rikosoikeus ihmisoikeuksien valossa”, joka käsitteli Suomen kriminaalipolitiikan ja rikosoikeuden linjauksien ristiriitaja Suomea sitovien ihmisoikeuksien kanssa.

Viestinnässä tuotettiin vuonna 2011 kysely Tukinaisen WWW-sivuilla kävijöille. Kyselyyn vastanneita oli 152 kpl. Kyselystä laadittiin raportti (Liite 1). Kyselyssä nousi keskeisesti esille se, että Tukinaisen tulisi lisätä ulkoista näkyvyyttään erityisesti radioissa ja televisioissa. Edellä mainittu ei resurssien vuoksi ole mahdollista, koska radio- ja tv-mainonta on maksullista. Median edustajien kanssa on kuitenkin tehty tiedotustilaisuuksien kanssa yhteistyötä ja tämän myötä Tukinaisen edustajat ovat voineet esiintyä asiantuntijoina muun muassa televisio-ohjelmissa. Yhteistyötä median edustajien kanssa tullaan jatkamaan. Lisäksi jatkossa pyritään tiedottamaan aiempaa tehokkaammin Tukinaisen toiminnasta julkisen sektorin toimijoille, jotta he oppisivat tarvitessaan hakea konsultaatioapua Tukinaisesta.

Vuonna 2011 pyrittiin parantamaan tiedonkulkua myös yhteistyötahojen kanssa uudistamalla sähköpostilistoja. Kaupunkien ja kuntien kanssa käytiin neuvotteluja, jotta jatkossa Tukinaisen tiedotteet kohtaisivat ne julkisella sektorilla toimivat terveys- ja sosiaalihuollon henkilöt, joille tieto Tukinaisen toiminnasta on työnsä kannalta oleellista. Lisäksi WWW-sivuja uudistettiin. Sivuille lisättiin uutiskirje, jonka sivuilla kävijät voivat halutessaan tilata. Internet-sivustolla lisättiin myös blogitoiminto, johon kirjoitetaan Tukinaisen toimintaa ja siihen liittyviä aiheita käsitteleviä tekstejä. Sivuston etusivulle lisättiin muutama audioraita, jotta näkövammaisten ja muiden on mahdollista kuulla sivujen sisällöstä aiempaa esteettömämmin.

Vuoden 2011 toimintasuunnitelman mukaan tarkoituksena oli järjestää ”Avointen ovien päivä”. Oleellisemmaksi viestinnän alueella koettiin niiden tahojen kohtaaminen, joiden tulisi saada tietoa Tukinaisen toiminnasta, mutta jotka ovat estyneitä vierailemaan Tukinaisessa esimerkiksi maantieteellisen sijaintinsa vuoksi. Tämän vuoksi vuonna 2011 järjestettiin Tukinaisen pilotti-esittely Skype-yhteydellä. Tavoitteena oli tehdä Tukinaisen toimintaa tutummaksi julkisen sektorin toimijoiden keskuudessa, jotka tiukkojen taloudellisten resurssien vuoksi ovat estyneitä muulla tavoin osallistumaan Tukinaisen esittelyihin. Tukinaisen esittely koettiin oleelliseksi ja osallistujia lupasivat viedä sanaa Tukinaisen toiminnasta myös kunnan muille sairaanhoitajille ja lääkäreille. Tukinaisen toiminnan virtuaaliesittelyjä tullaan jatkamaan myös vuonna 2012. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta paitsi Tukinaisen toiminnasta myös konsultaatiomahdollisuuksista myös viranomaisille.

Raiskauskriisikeskus järjesti vuonna 2011 Helsingin yliopistolla valtakunnallisen seminaarin ”Seksuaalisen väkivallan historia tutkimuksen valossa”. Luennoitsijoina olivat tutkija, kirjailija Anna Kortelainen, professori emerita Aili Nenola, oikeuslääkäri Helena Ranta ja rikosoikeuden professori Terttu Utriainen. Seminaariin osallistujia oli enemmän kuin tilaisuuteen mahtui. Viestinnän näkökulmasta seminaarin järjestäminen katsottiin tärkeäksi, koska seksuaalisen väkivallan uhrien kanssa työtä tekevien on hyödyllistä kuulla aiheeseen liittyvästä tieteellisestä tutkimuksesta.